

Stichting HOP

onderwijs consumenten informatie

GEBRUIKERSTOETS "Studeren met een handicap 2008"

Studenten met een handicap over de voorlichting, begeleiding en
voorzieningen bij hun opleiding en instelling

T. Timmers en F. Steenkamp

Een rapport voor
handicap + studie,
expertisecentrum voor onderwijs en handicap

Leiden, januari 2009

Stichting HOP
onderwijs consumenten informatie

Postbus 2054
2301 CB Leiden
tel: 071-5231341
fax: 071 5232138
www.choi.nl
e-mail: info@choi.nl

Vooraf

De meeste studenten zullen tijdens hun studie geen invloed ondervinden van een handicap of functiebeperking. Handicaps zijn vaak 'onzichtbaar'. Bovendien ontbreekt het studenten vaak aan de gedachte dat het ook hen zou kunnen overkomen. Dit maakt dat een werkelijk inlevingsvermogen in hun medestudent met handicap vaak gering is. Dit gebrek aan inlevingsvermogen geldt niet alleen voor de studenten maar ook voor de docenten. De studenten voor wie een handicap wèl de dagelijkse realiteit is, worden mede daardoor geconfronteerd met diverse uitdagingen en frustraties. Een stevig doorzettingsvermogen is dan geboden.

De hogescholen en universiteiten worden echter wel gestimuleerd om studenten met een handicap of functiebeperking bij te staan. Instellingen kunnen in de komende jaren rekenen op extra geld van de overheid wanneer ze met een duidelijk beleidsplan voor structurele oplossingen zorgen bij studenten met een handicap. Inmiddels zijn 21 hogescholen en 14 universiteiten met subsidie van het ministerie van OCW een goedgekeurd instellingsactieplan aan het uitvoeren.

Het is daarom al lang niet (meer) de vraag óf studenten met een handicap kunnen studeren, maar hóe, en met welke aanpassingen deze studenten het best geholpen zijn.

Om de knelpunten en mogelijke aanpassingen van de studenten met functiebeperkingen in kaart te brengen, hebben wij in samenwerking met het expertisecentrum handicap + studie de mening van de studenten onderzocht. Daarbij is gebruik gemaakt van de Nationale Studenten Enquête (NSE) waar de vragen over studeren met een handicap aan de vragenlijst zijn toegevoegd.

Bij de NSE worden de studies in een cyclus van drie jaar geënquêteerd: studies die in het ene jaar geënquêteerd zijn, worden in het jaar daarop niet geënquêteerd. Aangezien de eerste enquête in 2004 werd gehouden, was deze cyclus in 2006 voltooid. Dit jaar is de enquête voor de vijfde keer gehouden onder studenten met een handicap.

Deze "gebruikerstoets" is georganiseerd en verwerkt door de onderzoeksafdeling van de Stichting HOP. Deze stelt zich ten doel om kritisch-vergelijkende consumenteninformatie over universiteiten en hogescholen te vergaren en te ontsluiten. Vanuit deze doelstelling zullen wij ook in de komende jaren – onder meer op de website van de Keuzegids Hoger Onderwijs (www.keuzegids.org) – informatie verstrekken over zaken die betrekking hebben op handicap en studie. De enquête, waarvan de resultaten in dit rapport gepresenteerd worden, keert daarom jaarlijks terug. Op deze manier kan de (gewenste) vooruitgang in de aanpassingen voor studenten met een handicap goed worden gevolgd. Voor koplopers op dit terrein ontstaat er daarmee bovendien een extra positieve prikkel.

Frank Steenkamp
Stichting HOP
onderwijs consumenten informatie

Leiden, januari 2009

INHOUD

1	ACHTERGROND	4
1.1	EXPERTISECENTRUM HANDICAP + STUDIE	4
1.2	DE OPZET VAN DE ENQUÊTE	4
1.2.1	<i>Het kader; de Nationale Studentenenquête</i>	4
1.2.2	<i>De aanpak van de 'handicap'-module in 2008</i>	5
2	DE ONDERZOEKSPOPULATIE	7
2.1	VERDELING OVER DE GEVONDEN GROEPEN HANDICAPS	7
2.2	METHODE- EN SELECTIE- EFFECTEN	8
3	HET LANDELIJKE BEELD VAN DE KNELPUNTEN	10
3.1	DE OORDELEN VAN DE GEHELE POPULATIE	10
4	OORDELEN UITGESPLITST PER TYPE HANDICAP	12
4.1	OORDELEN OVER DE GEBOUWEN.....	12
5	OORDELEN OVER STUDIES.....	14
5.1	OORDELEN OVER DE HBO-STUDIES	14
5.2	OORDELEN OVER DE WO-STUDIES	16
6	OORDELEN OVER INSTELLINGEN	17
6.1	DE MANIER VAN VERGELIJKEN TUSSEN DE INSTELLINGEN	17
6.2	OORDELEN OVER DE HOGESCHOLEN	17
	TABEL 6 OORDELEN OVER HOGESCHOLEN MET N >10 (06+07+08).....	18
6.3	OORDELEN OVER DE UNIVERSITEITEN	19
	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	20
	BIJLAGE: VRAGENLIJST NSE 2008	21

1 Achtergrond

1.1 expertisecentrum handicap + studie

handicap + studie, expertisecentrum voor onderwijs en handicap, heeft als missie het *stimuleren dat jongeren met een functiebeperking succesvol kunnen studeren in de opleiding van hun keuze*. Dit krijgt enerzijds vorm in de vergelijking van instellingen en aansporingen om aanpassingen te treffen voor studenten met een handicap. Anderzijds richt het expertisecentrum zich op de studenten zelf, in de vorm van advies en informatieverstrekking. Op de website www.handicap-studie.nl treffen studenten en medewerkers zowel algemene tips aan als een overzicht van de stand van zaken over studeren met een handicap op alle hogescholen en universiteiten.

Op zoek naar manieren om deze vergelijking verder uit te bouwen, heeft de directie van handicap + studie in 2003 de mogelijkheden onderzocht om aan te sluiten bij de Nationale Studenten Enquête.

Vanaf 2004 is in de Nationale Studentenenquête (NSE), die jaarlijks gehouden wordt bij meer dan 20.000 studenten (voltijd en deeltijd), een aparte module opgenomen met vragen over de hier behandelde problematiek. Hiermee heeft handicap + studie een instrument voor analyse, monitoring en vergelijking. Daarnaast verschaft de enquête informatie die direct bruikbaar is in de consumenteninformatie aan aanstaande studenten. Deze informatie wordt door handicap + studie gebruikt voor de monitorgegevens.

De resultaten worden ook samengevat in de Studie Keuze Informatie (SKI-) Database welke voorheen door Choice werd gerealiseerd, maar nu wordt uitgebracht door ResearchNed. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor deze database ligt nu bij Studiekeuze123, welke op haar website ook de betreffende informatie weergeeft.

Dit rapport heeft net als vorige jaren de naam “Gebruikerstoets Studeren met een handicap” meegekregen. Het doel van de enquête is: *studenten met een handicap op de voor hen relevante kwesties kritisch laten oordelen over de service van hun onderwijsinstelling*. In deze rapportage staat dit doel en de vergelijking met de gebruikerstoets van vorige jaren steeds centraal.

1.2 De opzet van de enquête

1.2.1 Het kader; de Nationale Studentenenquête

In de Nationale Studentenenquête (NSE) worden elk jaar studenten gevraagd om een gedetailleerde beoordeling van hun opleiding te geven. De resultaten van deze enquête worden, onder de naam “Studentenoordeel” jaarlijks gepubliceerd en toegelicht in de SKI-database en de Keuzegids Hoger Onderwijs. Hieronder volgen enkele kenmerken van de NSE die voor deze rapportage relevant zijn:

Schaal en spreiding. De enquête wordt landelijk gehouden, onder 16.000 tot 20.000 voltijdstudenten per jaar. Elk jaar komt bij toerbeurt een selectie van disciplines aan bod, die een representatieve dwarsdoorsnede vormt van het hoger onderwijs. Alleen bij de kleinste hogescholen worden de studenten in sommige jaren niet geënquêteerd; elders gaat het gemiddeld om 39 studenten per jaar.

Opleiding als focus. Centraal staat de vergelijkende beoordeling van opleidingen:

- per discipline worden alle (locaties van) opleidingen gelijktijdig beoordeeld
- per opleiding wordt gezorgd voor een aselecte steekproef van rond de 50 studenten, dwars op de studiejaar. Dit biedt per opleiding een betrouwbaar beeld van de tevredenheid van studenten.

In 2008 zijn 493 voltijdopleidingen in de bachelorfase beoordeeld en 231 deeltijdopleidingen.

Rapportcijfers per kwaliteitsaspect. De studenten geven hun oordelen in de vorm van ‘rapportcijfers’ (10-puntsschaal). Dit gebeurt over zo’n 30 deelaspecten. De resultaten worden uiteindelijk gebundeld tot 10 scores op een aantal vaste kwaliteitsdimensies die voor iedereen te begrijpen zijn, zoals: “docenten”, “communicatie” en “gebouwen”. Uit deze 10 scores wordt tenslotte de gemiddelde totaalscore berekend.

Een belangrijk principe is dat de studenten in de enquête op zakelijke wijze worden aangesproken op hun rol als onderwijsgebruiker. De vraagformulering is zodanig dat het effect van een platte ‘populariteitspoll’ wordt vermeden. Anderzijds wordt aan de studenten geen mening gevraagd over aspecten waar zij nog geen onderbouwd oordeel over kunnen vormen. Dit betreft bijvoorbeeld het niveau van de eindkwalificatie.

Deze kenmerken van de enquête zijn in 2008 niet veranderd. Toch moeten we nog vermelden dat in 2007 een belangrijke verandering plaats vond in de methodiek van benadering van de geënquêteerden.

Multi-channeling: Telefonische en Internet-enquête. In 2007 is voor het eerst de NSE enquête naast telefonisch, ook afgenomen per Internet. Aanleiding was dat in voorgaande jaren het in toenemende mate moeilijk bleek de studenten telefonisch te benaderen. Oorzaak daarvan is dat studenten steeds minder benaderbaar zijn via een vaste telefoonlijn, en steeds vaker een mobiel nummer gebruiken. Deze mobiele nummers zijn met de gebruikte NAW-bestanden vaak niet te traceren. Na een pilot studie in 2006 is daarom besloten om een groot aantal studenten ook te benaderen voor een internet-gebaseerde enquête; samen met de telefonische benadering spreken we dan van “multi-channeling”. Dit brengt met zich mee dat aandacht moet worden gegeven aan checks of er een methode-effect is (dwz. vallen scores anders uit in de internet enquête) en/of een selectie-effect (is de internet populatie anders dan de gebruikelijke telefonisch benaderde).

In een aparte notitie is hierover eerder verslag uitgebracht.¹ Multi-channeling heeft grote voordelen, omdat zo de beste afspiegeling van de totale studentenpopulatie wordt bereikt. Wel blijkt er een tendens bij het internet enquêteren tot grotere spreiding en soms ook lagere scores. Bij de specifieke populatie die bevraagd wordt voor *handicap + studie* moet voor deze methode/selectie effecten gecontroleerd worden. We gaan hier in het volgende hoofdstuk op in.

1.2.2 De aanpak van de 'handicap'-module in 2008

De Gebruikerstoets “Studeren met een Handicap” is, zoals vermeld in paragraaf 1.1, een module in de Nationale Studentenenquête (NSE). Bij de opzet is vanzelfsprekend gebruik gemaakt van een aantal sterke punten van de NSE, zoals de landelijke dekking en het aanspreken van de student als consument. De basisopzet van de gebruikerstoets is niet veranderd:

- aan ALLE studenten in de NSE wordt gevraagd of zij een handicap hebben die hen bij de studie belemmert.
- de JA-zeggings mogen daarna oordelen over intake, faciliteiten en begeleiding bij hun opleiding/instelling.

De vragen voor de Gebruikerstoets worden aan het eind van de enquête afgenomen (zie Bijlage).

In 2008 bleef de vragenlijst gelijk, met één verschil. Na een belangrijke wijziging in 2007 is de formulering van de vraag over “begrip” van docenten niet echt nader aangepast maar wel vereenvoudigd:

- 2006: “Vind je dat docenten en/of medewerkers begripvol zijn met betrekking tot jouw handicap?”
- 2007: “Vind je dat docenten en overige medewerkers voldoende inzicht hebben in wat het betekent om te studeren met een handicap?” (Toelichting: hierbij bedoelen we dat de docenten en overige medewerkers begrip voor jou en voldoende kennis van zaken hebben, en hierdoor op een geschikte wijze met jouw handicap omgaan)
- 2008: “Geef een cijfer voor de mate waarin de docenten en overige medewerkers begrip voor jou hebben, en voldoende kennis van zaken, zodat zij op een geschikte wijze met jouw handicap om kunnen gaan”

De vraagstelling van 2006 en daarvoor leverde relatief hoge scores op, terwijl uit ander onderzoek juist gebleken is dat dit onderwerp wel degelijk een knelpunt is². Daarom is gezocht naar een formulering die beter deed uitkomen dat het niet alleen om begrip gaat, maar of dat ook tot adequaat handelen leidt bij de docenten.

Deze nieuwe formulering leidde in 2007 gemiddeld tot behoorlijk lagere scores op dit aspect. Deze lagere waarderingen kwamen nog eens extra sterk naar voren bij de studenten in de webenquête. Dat laatste was ook een aanwijzing dat het hier om een gevoelig punt gaat, waar studenten in de meer anonieme enquête wellicht eerlijker op antwoorden. In de analyse van meerjarige bundelingen van cijfers wordt met deze wijziging rekening gehouden.

Nog enkele punten vroegen speciale aandacht:

¹ Marcia van Oploo, Inge Hartevelde, Cornelis van der Werf. Choice/Research voor Beleid. Oktober 2007. **Ervaringen met multi-channeling SKI-studentenenquêtes 2007**

Schaal en detaillering. De ervaring heeft geleerd dat rond zes tot negen procent van alle studenten zichzelf onder de doelgroep rekent. Daarom staat vooraf vast dat de enquête per jaar niet tot betrouwbare vergelijkende oordelen per opleiding kon leiden (per opleiding zou de steekproef niet groter dan 5 worden). Ook nu voegen we gegevens van de laatste drie jaar samen, waardoor de steekproeven vaak groot genoeg worden voor weergave. De gebruikerstoets richt zich voornamelijk op *oordelen per instelling* en *oordelen per studie*. De resultaten van instellingen kunnen veelal worden uitgesplitst worden naar vestiging. In de drie verschillende jaren zijn steeds andere disciplines geënquêteerd. De gepresenteerde resultaten zijn daarmee gebaseerd op een grote steekproef en een brede basis.

In de opzet en verwerking van de enquête is gekozen voor een aanpak die, naast verschillen tussen instellingen, ook informatie opleverde over de verschillen binnen de populatie. Praktisch betekende dit dat bij elke ‘student met een handicap’ ook nauwkeurig is bepaald van *welke type handicap(s)* er sprake is. Voor de details van de vragenlijst wordt verwezen naar de Bijlage. De hoofdlijnen komen vanzelf bij de resultaten tot uitdrukking.

2 De onderzoekspopulatie

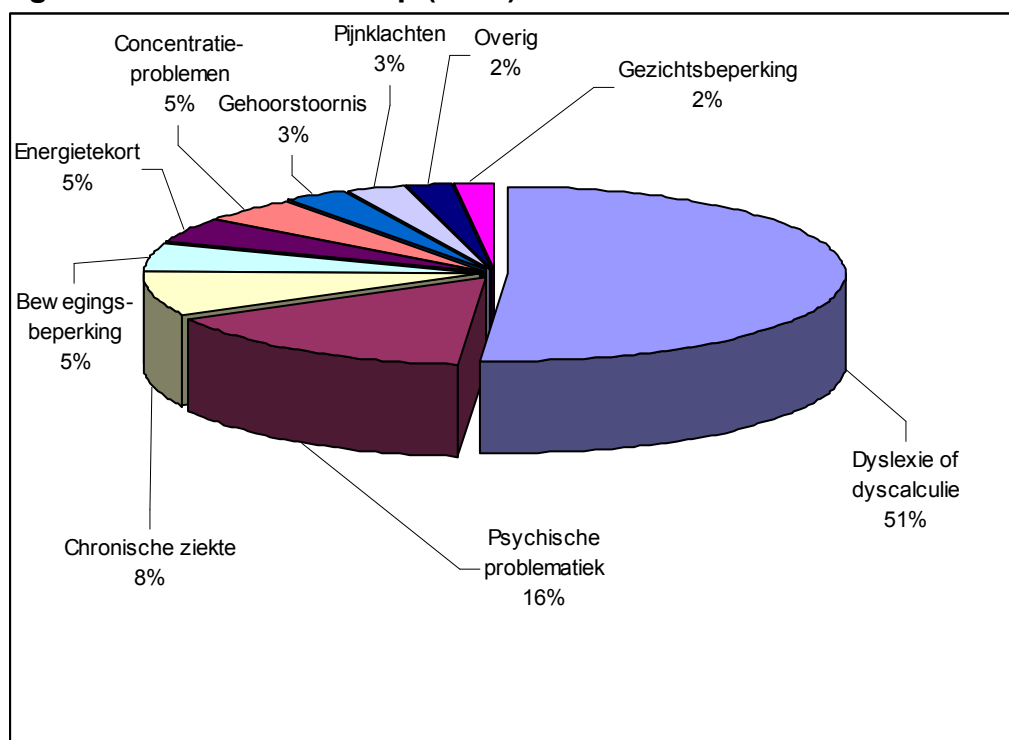
2.1 Verdeling over de gevonden groepen handicaps

In de reguliere voltijdenquête zijn dit jaar 15.557 studenten geënquêteerd: 10.533 in het HBO en 5.024 in het WO. Hiervan gaven 1.322 studenten aan (967 HBO, 355 WO) dat ze bij het onderwijs problemen ondervonden door een handicap of functiebeperking. Gewogen komt dit neer op 8,4% van de Nederlandse studentenpopulatie; 9,3% in het WO en 7,1% in het HBO. Bijna 1% van de geënquêteerde studenten wilde geen antwoord geven op deze vraag; van de 1.322 studenten werd bij 1.019 (77.1%) studenten een bruikbare uitgebreide Handicap+Studie enquête afgenomen.

Het percentage dat aangeeft problemen te ondervinden bij het onderwijs is vergelijkbaar met dat van 2007. In voorafgaande jaren zagen we een stijging: van 5,5% (2004) naar 6,3% (2006) en 8,7% in 2007. De toename in 2007 viel samen met een nieuwe benaderingsmethode: een deel van de doelgroep is kennelijk niet benaderbaar per telefoon, maar werkt wel mee aan een internet-enquête. Deze toename handhaaft zich dus in 2008. Het aandeel van ruim 8 procent studenten met een functiebeperking in 2007 en 2008 komt overigens wel overeen met resultaten van ander onderzoek.

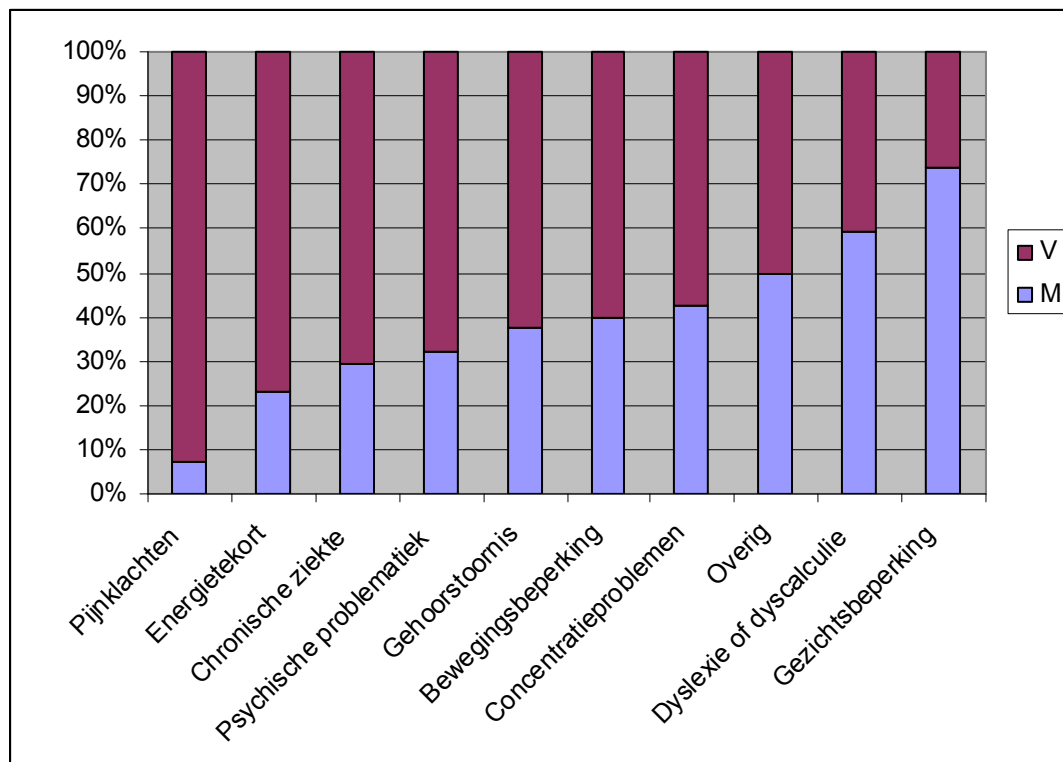
De verdeling van studenten naar type handicap is in figuur 1 weergegeven. Bij de meeste handicaps zijn de verschillen ten opzichte van vorige jaren klein. Ook dit jaar worden beperkingen die voor buitenstaanders het meest herkenbaar zijn, zoals gezichts-, gehoors- en bewegingsbeperkingen, slechts door een klein deel (10%) genoemd. De grootste groep studenten wordt beperkt in hun functioneren door dyslexie en/of dyscalculie (51%), een beperking die veelal onzichtbaar is voor buitenstaanders. Dit aandeel was ook 51% in 2006; in 2007 was dit 41%.

Figuur 1: Soorten handicap (2008)

Ook dit jaar vinden we bij de vrouwelijke studenten een hoger percentage studenten met een handicap 9,5 (was 9,1%) dan bij de mannen 7,7 (was 5,5%). Er was al eerder sprake van een dergelijk verschil. Dat is dit jaar verder vergroot – vermoedelijk nog steeds mede door het webbased enquêteren. Ook de verdeling van de handicaps verschilt. Mannen hebben vooral gezichtsbeperkingen, dyslexie en concentratieproblemen, terwijl vrouwen vooral beperkingen hebben door energietekort, pijnklachten en chronische ziekten (zie Figuur 2). Door betrekkelijk kleine aantallen per groep fluctueert deze verdeling enigszins van jaar tot jaar.

Figuur 2: Man/Vrouw verdeling handicap (2008)

Net als vorig jaar is er gevraagd of bij de betreffende handicap een diagnose is gesteld of dat er een regeling is getroffen. Een regeling kan bijvoorbeeld inhouden dat de betreffende student een extra jaar studiefinanciering ontvangt vanwege de handicap. In Tabel 1 is per type handicap weergegeven bij hoeveel procent een diagnose of regeling is getroffen.

Van de studenten geeft 82% aan dat er sprake is van een regeling en/of diagnose.

Tabel 1 Diagnose of regeling voor handicap (2008)

Gezichtsbeperking	100.0%
Chronische ziekte	89.0%
Dyslexie/dyscalculie	87.2%
Concentratieproblemen	78.7%
Psychische problematiek	76.4%
Bewegingsbeperking	74.5%
Energietekort	68.8%
Pijnklachten	66.7%
Overig	66.7%
Gehoorstoornis	59.4%

2.2 Methode- en selectie- effecten

De ondervraagde populatie bestaat uit 1322 studenten die aangaven een handicap te hebben. Bij analyse blijkt er altijd een vrij grote groep respondenten is die op meerdere vragen het antwoord "weet niet" geeft. Dit is vermoedelijk een effect van de meer anonieme internetenquête. De verdere analyses zijn toegespitst op die studenten die wél op tenminste vier van de zes breed gemeten aspecten een oordeel konden geven. (NB: de zevende vraag, aanpassing van gebouwen, wordt alleen gesteld aan respondenten met een gezichts-, gehoors- of bewegingsbeperking).

Deze selectie leidt tot 1019 bruikbare enquêtes; 786 in het HBO, en 233 in het WO. De vraag is of de beide methodes en populaties verschillen opleveren; we hebben daarom per enquête methode de

gemiddelde waarderingen door de studenten berekend en vergeleken met elkaar en met 2006 en 2005.

Het blijkt dat de resultaten voor het WO weinig verschillen met vorige jaren, behalve bij de (dit jaar gewijzigde) vraag of docenten met begrip voor hun handicap met de studenten omgaan. Deze vraag is lager gewaardeerd in alle categorieën dit jaar (HBO bel/int, WO). Bij het HBO zijn de verschillen groter.

In 2007 bleek dat de scores in de internetenquête systematisch lager zijn dan die in de belenquête. De invloed van de benaderingswijze op de oordelen is in lichte mate ook gebleken bij het algemene deel van de nationale studentenenquête.³ Het werd toegeschreven aan het effect dat een internet enquête het makkelijker maakt om “eerlijke” antwoorden te geven. Zowel in 2007 als in 2008 blijkt bij de Handicap & Studie populatie het effect van de benaderingsmethode groot. Hiervoor zijn in principe twee verklaringen mogelijk:

- a) *Selectie-effect*. Er wordt een deel van de populatie bereikt, dat voorheen niet werd bereikt. En deze deelpopulatie oordeelt kritischer.
- b) *Methode-effect*. Studenten geven hun kritiek minder genuanceerd dan in een telefonische enquête.

Het is in dit verband niet nodig of mogelijk om de ene enquêtemethode beter of slechter te noemen dan de andere. Waar dit rapport over drie onderzoeksjaren een samenvattend beeld wil geven, is het wel van belang om te corrigeren voor de invloed van de nieuwe enquêtemethode. Anders zouden studies of instellingen die (vooral) in 2007 of 2008 onderzocht zijn, in de vergelijking met andere studies en instellingen worden benadeeld. Er moet gecorrigeerd worden om een eerlijke vergelijking mogelijk te maken tussen verschillende jaren en studies.

Omdat de multi-channeling een blijvend verschijnsel is, hebben we besloten de correcties toe te passen op dit en voorgaande jaren, waarbij naar de toekomst toe wordt gecorrigeerd. In 2007 en 2008 wordt het resultaat van de twee enquêtes gelijkgetrokken. De resultaten van 2005 en 2006 worden verlaagd naar het niveau dat zou gelden bij een multichannel enquête.

De toegepaste factoren staan in de volgende tabel:

Tabel 2 correcties voor multichanneling

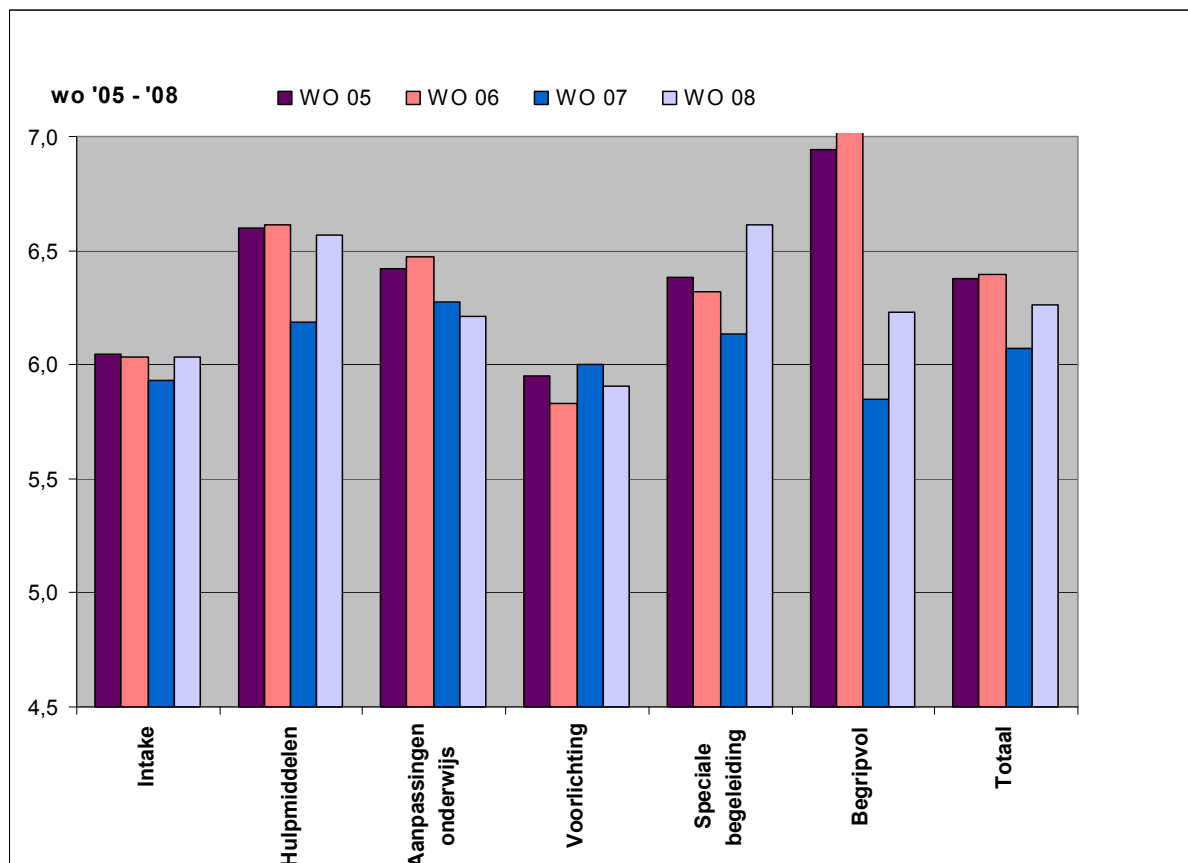
jaar	correctie
HBO05	-0.4
HBO06	-0.4
HBO07tel	-0.4
HBO07web	+0.4
HBO08tel	-0.4
HBO08web	+0.4
WO05	-0.1
WO06	-0.1
WO07web	+0.1
WO08tel	-0.1
WO08web	+0.1

³ Marcia van Oploo, Inge Hartevelde, Cornelis van der Werf. Choice/Research voor Beleid. Oktober 2007. **Ervaringen met multi-channeling SKI-studentenenquêtes 2007**

3 Het landelijke beeld van de knelpunten

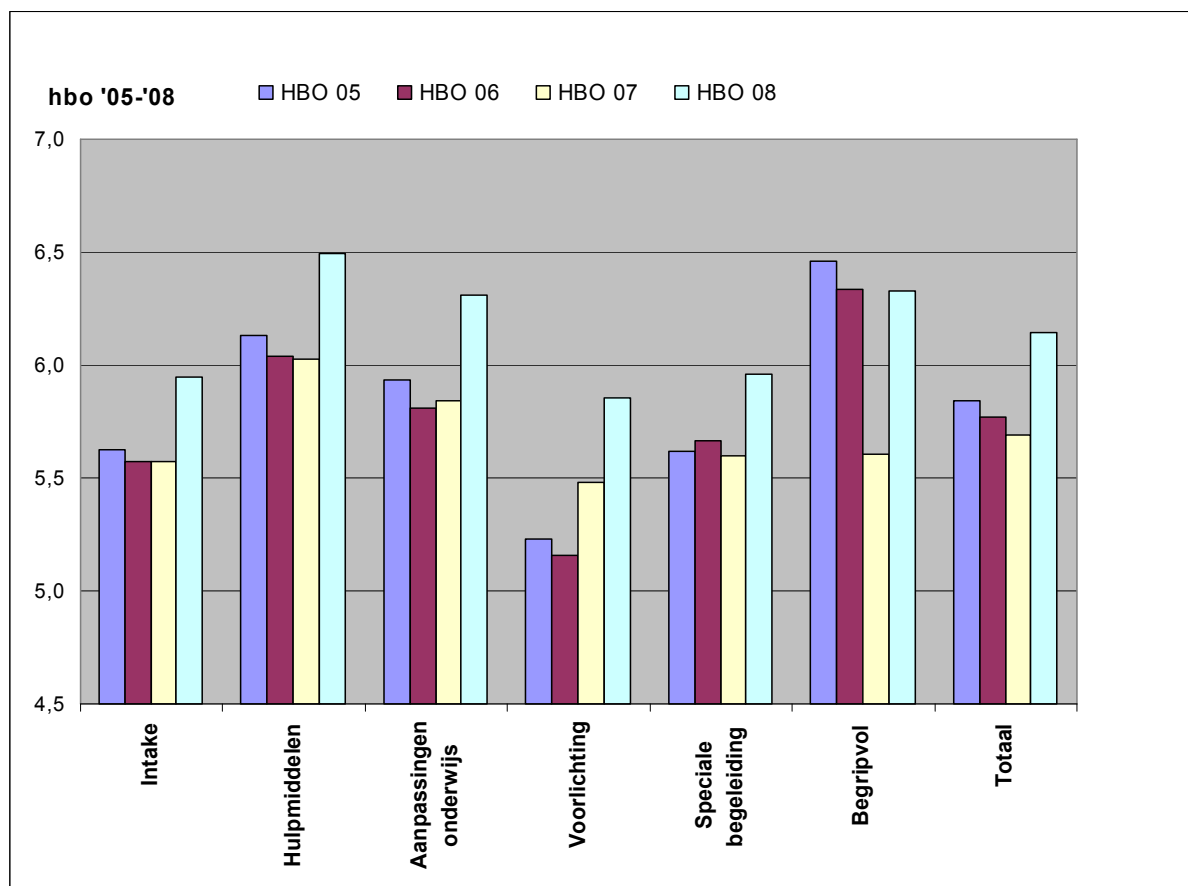
3.1 De oordelen van de gehele populatie

In 2008 gaven 786 HBO-studenten oordelen, en 233 in het WO (samen 1019). Na de hiervoor besproken correctie, bezien we nu of de knelpunten hetzelfde beeld geven als in vorige jaren. We kijken naar de laatste vier jaren van de enquête: 2005 t/m 2008. Het gaat in totaal om het oordeel van 3723 studenten, 3747 in het HBO en 995 in het WO.

In het WO zien we de volgende patronen:

- Voorlichting en Intake veranderen weinig in de loop der jaren, de waardering voor Hulpmiddelen in het onderwijs is terug naar het niveau van de eerste twee jaren. Deze scores blijven dus ook in 2008 tot de laagste behoren.
- de waardering voor het door de docenten getoonde Begrip herstelt zich iets van een sterke daling vorig jaar; deze daling hing toen samen met een wijziging in vraagstelling (zie 1.2.2)
- de waardering voor de geboden Speciale begeleiding is toegenomen na een dalende trend in de eerste drie jaren.
- de waardering voor de Aanpassingen aan het onderwijs (dwz. van roosters, inleverdata etc.) is enigszins gedaald in de loop der jaren.

In het HBO zien we de volgende patronen:

- Intake, Hulpmiddelen en Speciale begeleiding worden hoger gewaardeerd dan in de drie (weinig veranderende) voorgaande jaren.
- scores voor Voorlichting vertonen een stijgende trend over de vier jaren; dat is een voortzetting van de trend in 2007.
- de waardering voor het Begrip van de docenten herstelt zich in 2008 tot het niveau van 2005/06 na een dip in 2007

HBO studenten zijn op alle aspecten kritischer dan WO studenten. Dat is over het algemeen ook zo bij de oordelen van de studenten over algemene aspecten van hun studie in de NSE. De voorlichting over de beschikbare mogelijkheden en voorzieningen springt er anno 2007 niet meer zo negatief uit voor studenten met een handicap. In 2008 blijven vooral Intake, Voorlichting en Speciale begeleiding laag scoren, en ook nu scoort daarvan Voorlichting het laagst, evenals in voorgaande jaren. Dit blijft dus in overeenstemming met meer diepgaand kwalitatief onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut⁴ dat concludeerde dat het met echt inzicht bij de docenten slecht is gesteld.

⁴ Plemper, E. (2005) *Studeren met een handicap in 2005*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut

4 Oordelen uitgesplitst per type handicap

De knelpunten zijn niet per definitie voor elk type handicap hetzelfde. In Tabel 3 wordt per type handicap weergegeven welke aspecten in de laatste drie jaar positief en minder positief beoordeeld zijn.

Uit Tabel 3 valt af te lezen dat studenten met een gezichtsbeperking en studenten met "overige" klachten het meest positief zijn. De studenten met gehoorstoornissen, pijnklachten en dyslexie zijn het minst positief. Opvallend zijn ook hier de lage scores voor Voorlichting en Intake onder alle groepen. Deze patronen zijn vergelijkbaar met het vorige jaar.

Tabel 3 Knelpunten per type handicap (06+07+08)

	N	Intake	Hulpmiddelen	Aanpassingen onderwijs	Voorlichting	Speciale begeleiding	Begripvol docenten	Totaal
Gezichtsbeperking	82	6,5	6,8	7,0	6,2	6,8	7,0	6,7
Overig	79	6,3	6,8	6,6	6,4	6,3	6,7	6,5
Chronische ziekte	330	6,0	6,7	6,6	6,1	6,5	6,7	6,4
Energietekort	182	6,2	6,6	6,6	6,1	6,4	6,6	6,4
Bewegingsbeperking	223	6,3	6,3	6,3	<u>5,8</u>	6,4	6,6	6,4
Concentratieproblemen	122	6,0	6,5	6,5	<u>5,8</u>	6,4	6,4	6,3
Psychische problematiek	540	<u>5,9</u>	6,5	6,3	<u>5,9</u>	6,3	6,3	6,3
Gehoorstoornis	99	<u>5,9</u>	6,2	6,0	<u>5,7</u>	6,1	6,5	6,1
Dyslexie/dyscalculie	1743	6,1	6,6	6,3	<u>5,9</u>	6,0	6,3	6,1
Pijnklachten	140	<u>5,9</u>	6,3	6,3	<u>5,6</u>	6,2	6,2	6,1
Totaal	3540	6,1	6,6	6,4	<u>5,9</u>	6,3	6,5	6,3

* scores >7 **vet**; scores <5,5 onderstreept

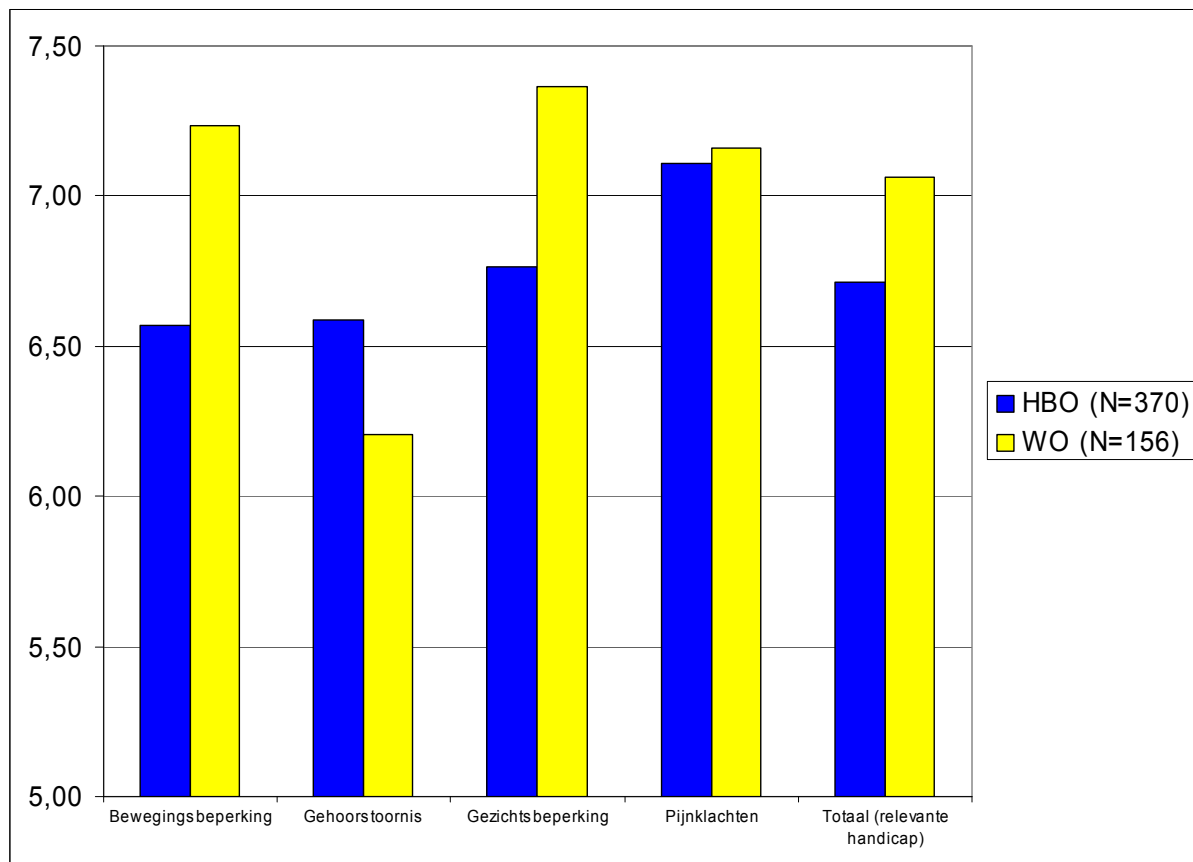
4.1 Oordelen over de gebouwen

In Tabel 2 was het oordeel over de gebouwen niet opgenomen. Sinds 2005 is de vraag over de gebouwen namelijk alleen gesteld aan studenten voor wie dit relevant is: die met een bewegingsbeperking, gehoorstoornis, gezichtsbeperking of pijnklachten. De resultaten van de afgelopen drie jaar zijn weergegeven in Figuur 4.

De gebouwen worden door HBO- en WO-studenten niet gelijk beoordeeld. In dit driejaar overzicht met in totaal 526 (370 HBO, 156 WO) studenten zijn er verschil tussen HBO en WO studenten met een bewegingsbeperking, gehoorstoornis en gezichtsbeperking. Vergeleken met vorige jaren zijn de WO studenten meer tevreden, waardoor deze verschillen zijn ontstaan.

Evenals in de rapportage van vorige jaren zijn het de HBO en WO studenten met een gehoorstoornis die het minst tevreden zijn over aanpassingen aan gebouwen.

Figuur 4: Oordeel over de gebouwen (06+07+08)

5 Oordelen over studies

5.1 Oordelen over de HBO-studies

De oordelen van HBO studenten met een handicap over hun studies staan in Tabel 4. Omwille van een eerlijke vergelijking tussen opleidingen is een correctiefactor toegepast om te compenseren voor de verschillen in vraagstelling tussen 2008 en 2007 en eerdere jaren m.b.t. het “begrip” van docenten⁵. Deze correctie is ook meegeteld bij de berekening van het totaaloordeel.

De studies in de top 5 zijn alle vrij kleinschalig. Vermoedelijk krijgen studenten bij deze studies in het algemeen meer individuele aandacht, en werkt dit door in de aandacht voor studenten met een handicap.

We zien dat nog steeds de kritiek vooral bij de voorlichting ligt (zie Hoofdstuk 3). Alleen de studenten bij technische natuurkunde zijn hier nog redelijk over te spreken, elders is er op dit punt sprake van magere waarderingen. Er zijn meer hogere scores voor het begrip van de docenten.

Net als bij de top is ook bij de laagste studies de grootste kritiek te vinden bij de voorlichting. De kritiek op dit aspect is duidelijk: nergens wordt een voldoende gegeven en de score komt bij enkele studies zelfs onder de vijf te liggen.

Voor de opleidingen met de laagste scores gaat de relatie met grootschaligheid niet volledig op. De bekritiseerde opleidingen HBO Rechten en Commerciële Economie zijn inderdaad relatief massaal van opzet. Maar daarnaast krijgen ook kleinschaliger zorgopleidingen en de lerarenopleiding talen veel kritiek.

⁵ Gebleken was dat de nieuwe vraagstelling in 2007 in het WO een daling van ruim 1,0 opleverde, en in het HBO een daling met 0,8 punt. Om hiervoor te compenseren zijn voor deze vergelijking tussen studies alle resultaten van 2007 met 1/3 van dit verschil opgehoogd, en alle resultaten uit 2005 en 2006 met 2/3 ervan verlaagd. Het overall gemiddelde blijft zo corresponderen met de gemiddelde scores per instelling in het volgende hoofdstuk.

Tabel 4 Oordelen over HBO-studies (06+07+08) (N >14)

Studienaam	Jaar	Aantal	Voorlichting en informatievoorziening	Opvang bij start	Tevredenheid over andere hulpmiddelen	Tevredenheid over aanpassingen	Docenten e.a. begripvol	Speciale begeleiding	Totaaloordeel
Ergotherapie en beweging	2008	36	6,0	6,3	7,1	6,8	7,1	6,5	6,63
Vervoer en logistiek	2008	25	6,3	6,2	6,9	6,5	6,4	6,6	6,49
Academie lich. opvoeding (ALO)	2008	64	6,2	6,3	7,1	6,6	6,6	6,1	6,48
Biologie en medisch laboratoriumonderzoek	2008	49	6,0	6,2	6,7	6,6	6,7	6,2	6,38
Taal en economie	2008	30	6,2	6,1	6,5	6,4	6,5	6,4	6,35
Bedrijfseconomie	2008	52	6,1	6,2	6,7	6,5	6,2	6,0	6,29
Civiele techniek	2008	37	5,8	6,0	6,8	6,5	6,8	5,7	6,26
Voeding	2006	28	5,7	6,0	6,4	6,0	6,8	6,1	6,19
Milieustudies	2008	34	6,1	5,8	6,4	6,5	6,0	6,0	6,14
Muziek	2007	22	5,5	5,9	6,3	6,6	6,1	6,3	6,12
Recht	0608	66	5,6	5,8	6,4	6,2	6,4	6,2	6,10
Werktuigbouwkunde	2007	69	5,9	6,0	6,7	6,1	5,8	6,0	6,07
Elektrotechniek	2006	69	5,5	6,0	6,3	6,0	6,5	6,1	6,07
Accountancy en fiscaal	2008	37	5,9	6,0	6,3	6,4	5,8	6,0	6,07
Creatieve therapie	2007	21	5,8	5,9	6,1	6,0	6,2	6,3	6,06
Bouwkunde	2008	68	5,8	6,0	6,5	6,3	6,1	5,7	6,05
Personeel en arbeid	2008	55	6,0	5,8	6,5	6,2	6,2	5,7	6,04
Informatica	2006	161	5,6	6,0	6,3	6,0	6,5	5,8	6,03
Bedrijfskunde en management	2008	66	5,8	5,9	6,1	6,0	6,4	5,8	6,00
Small business	2007	33	5,9	6,2	6,4	6,1	5,6	5,7	5,99
Verpleegkunde	2007	85	5,8	5,7	6,2	6,2	5,9	6,0	5,98
Chemie en Chemische technologie	2008	33	5,4	5,7	6,2	6,0	6,5	5,8	5,93
Maatschappelijk werk en dienstverlening	2006	75	5,3	5,6	6,2	6,0	6,4	6,1	5,93
Landbouw	2007	66	6,1	5,8	6,1	6,0	5,6	5,7	5,89
Facility management	2007	38	5,5	5,6	6,3	6,1	5,8	5,6	5,82
Kunstacademie	2008	103	5,5	5,4	5,9	5,9	6,2	5,8	5,78
Journalistiek/Communicatie	2008	51	5,6	5,5	6,0	6,0	5,7	5,8	5,78
Constructiestudies	2007	23	5,9	5,5	6,2	6,0	5,3	5,1	5,66
Ontwerpen	2007	46	5,6	5,6	6,0	5,7	5,7	5,4	5,66
Diagnostiek	2006	32	5,0	5,8	5,7	5,5	6,4	5,6	5,66
Management, economie en recht	0607	75	5,3	5,8	6,2	5,8	5,4	5,3	5,65
Mediastudies	2007	26	5,8	5,4	5,8	5,8	5,5	5,7	5,65
Hotelschool/Toerisme en vrijetijdskunde	2007	44	5,2	5,8	5,9	5,6	5,4	5,6	5,59
Sociaal pedagogische hulpverlening / Toegepaste psychologie	2008	117	5,4	5,4	6,0	5,6	5,7	5,5	5,59
Fysiotherapie	2007	71	5,6	5,7	5,8	5,6	5,1	5,4	5,54
Pedagogiek	2007	40	5,4	5,4	5,6	5,6	5,6	5,3	5,48
Int. business and management	2006	29	5,0	5,2	5,7	5,8	5,8	5,2	5,46
Culturele en maatschappelijke vorming	2007	53	5,4	5,2	5,7	5,5	5,4	5,4	5,44
Lerarenopleiding talen/maatschappij/exact	2007	99	5,3	5,1	5,7	5,5	5,6	5,3	5,43
Leraar basisonderwijs (PABO)	2007	162	4,8	5,3	5,8	5,7	5,5	5,4	5,40
Hbo-rechten	2006	20	5,0	4,9	5,7	5,6	5,8	5,0	5,33
Commerciële economie	2006	61	4,7	4,7	5,6	5,3	5,9	5,3	5,24
Mondzorgkunde	2006	15	4,9	5,2	5,1	5,1	5,5	4,8	5,10

5.2 Oordelen over de WO-studies

De oordelen over de WO-studies zijn in Tabel 5 weergegeven. Ook voor de WO-opleidingen geldt dat de positieve invloed van kleinschalige opleidingen de scores niet volledig kan verklaren. De studie Kunst- en Cultuurstudies krijgen bijvoorbeeld de op een na laagste score terwijl deze opleidingen wel relatief kleinschalig zijn. De laagste score in deze tabel daarentegen is Informatica. Ook hier lijkt de aard van het onderwijs belangrijker dan de schaal ervan.

De WO-studenten met een handicap zijn bij Biologie/Toegepaste biowetenschappen het meest tevreden. Op alle deelaspecten ligt de score op 6,4 of hoger. De begripvolheid van de docenten scoort bij Natuur- en Sterrenkunde/Elektrotechniek het best. WO (Dier-)Geneeskunde scoort weer hoog; zijn de studenten met een handicap vooral tevreden over de speciale begeleiding, maar weer minder over voorlichting.

Informatica houdt de laagste score. Men is hier vooral ontevreden over de voorlichting, maar ook de intake en het begrip van de docenten scoren laag. Ook over de speciale begeleiding is men nergens zo kritisch als bij Informatica.

Tabel 5 Oordelen over WO-studies (06+07+08), N>14

Studienaam	Jaar	Aantal	Voorlichting en informatievoorziening	Opvang bij start	Tevredenheid over andere hulpmiddelen	Tevredenheid over aanpassingen	Docenten e.a. begripvol	Speciale begeleiding	Totaaloordeel
Biologie/Toegepaste biowetenschappen	0608	33	6,5	6,4	7,2	7,2	7,2	6,9	6,89
Pedagogiek en Onderwijskunde	2008	29	6,5	6,2	6,7	6,7	7,0	6,9	6,66
Geneeskunde/Diergeneeskunde en Dierwetenschappen	0608	44	6,0	6,5	7,0	6,6	6,7	6,9	6,61
Psychologie	2008	30	6,1	6,3	6,8	6,8	6,8	6,6	6,57
Natuur- en Sterrenkunde/Elektrotechniek	2006	21	6,3	6,3	6,8	6,3	7,3	6,2	6,53
Taal en cultuur/Engels/Romaanse / Azië en Afrika/Overig	0607	61	6,2	6,1	6,4	6,7	6,7	6,9	6,49
Pedagogiek en Onderwijskunde	2006	14	6,3	6,6	6,5	6,5	7,1	6,0	6,49
Sociale geografie en Planologie	2008	17	6,3	6,1	6,5	6,4	6,9	6,4	6,43
Wijsbegeerte/Theologie	2006	40	5,9	6,0	6,5	6,6	7,2	6,2	6,41
Sociale geografie en Planologie	2006	11	5,8	6,1	6,6	6,3	7,1	6,6	6,41
Sociologie en Sociale studies	2007	33	6,3	6,1	6,4	6,6	6,2	6,3	6,30
Industrieel ontwerpen/Constructiestudies	0608	21	6,0	5,5	6,7	6,3	6,7	6,6	6,29
Aardwetenschappen	2007	23	5,9	5,9	6,5	6,8	5,9	6,3	6,22
Economie/Econometrie	2006	35	6,0	5,9	6,4	6,3	6,3	6,5	6,22
Geschiedenis/Kunstgeschiedenis	2007	24	6,4	6,1	6,5	6,1	6,1	6,0	6,20
Gezondheidswetenschappen	2007	42	6,0	6,1	6,3	6,2	5,8	6,2	6,09
Psychologie	2006	16	5,6	5,7	6,3	6,1	6,6	5,8	6,02
Culturele antropologie	2007	20	5,6	5,5	5,9	6,4	5,5	6,0	5,79
Bedrijfskunde	2007	39	5,6	5,6	6,2	5,8	5,5	5,9	5,78
Kunst- en Cultuurstudies	2007	32	5,5	5,7	5,6	5,5	5,3	5,4	5,52
Informatica/Kunstmatige intelligentie	2006	32	5,1	4,8	5,7	5,8	5,5	5,2	5,34

6 Oordelen over instellingen

6.1 De manier van vergelijken tussen de instellingen

In de vorige hoofdstukken is aangegeven dat ieder jaar andere studies geënquêteerd worden en dat het type studie van invloed kan zijn op de score van de instelling. In dit hoofdstuk worden de oordelen van de studenten over de verschillende instellingen weergegeven. De oordelen van de laatste drie jaren zijn samen genomen. De betekenis van de oordelen is toegelicht in hoofdstuk 3.

6.2 Oordelen over de Hogescholen

In Tabel 6 worden de resultaten van de hogescholen weergegeven. Ook dit jaar krijgen de Christelijke Hogeschool in Ede, en Den Bosch HAS van de studenten de hoogste waardering. Op alle facetten krijgen deze instellingen een 6,4 of hoger. De NHTV te Breda heeft zich daar aan toegevoegd. De vorig jaar hoog scorende Zeist Helicon en de Christelijke Agrarische Hogeschool Dronten behaalden een te klein aantal respondenten in de enquête, waardoor deze niet zijn opgenomen.

Aan deze instellingen zijn er relatief hoge scores voor de mate waarin de docenten inzicht hebben in de handicap van de studenten. De Hogeschool IPABO en de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht doen het wat dit betreft ook goed. Alleen bij de NHTV Breda is men echt tevreden over de voorlichting (7,0); hierop volgen CHE Ede en Den Bosch HAS beide met een 6,5. Het hoogst voor begrip scoren naast Ede CHE Den Bosch HAS, NHTV Breda en CH Windesheim.

Ook hier is er een sterk verband met de kleinschaligheid. CH Windesheim is hierop een uitzondering. Windesheim doet het overigens in de algemene NSE enquête ook altijd goed.

Ook dit jaar moeten we rapporteren dat de laagste totaalscores te vinden zijn bij de NHL Leeuwarden, de Hotelschool A'dam/Den Haag. Hekkensluiser is de Hogeschool Zeeland die op alle aspecten lager gewaardeerd wordt dan vorig jaar, toen zij nog onderaan de middenmoot eindigde.

Tabel 6 Oordelen over hogescholen met N >10 (06+07+08)

Instelling	N (steekproef 060708)	Intake	Hulpmiddelen	Aanpassingen onderwijs	Voorlichting	Speciale begeleiding	Begripvol docenten	Totaal
Christelijke Hogeschool Ede	29	6,5	6,6	7,0	6,5	6,9	6,6	6,68
Den Bosch HAS	18	6,5	7,0	6,7	6,5	6,6	6,4	6,62
NHTV internationale hogeschool Breda	29	6,5	6,7	6,5	7,0	6,4	6,4	6,56
Christelijke Hogeschool Windesheim	101	6,2	6,4	6,7	6,2	6,3	6,4	6,37
Gereformeerde Hogeschool Zwolle	15	6,3	6,9	6,6	6,0	6,1	6,0	6,30
Avans Hogeschool	142	6,1	6,3	6,4	6,0	6,1	6,4	6,22
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	43	6,0	6,2	6,0	5,8	6,8	6,5	6,19
Hogeschool Zuyd	106	6,0	6,3	6,2	6,1	6,1	6,3	6,17
Haagse Hogeschool / TH Rijswijk	158	6,2	6,2	6,3	6,1	6,1	6,1	6,16
Hogeschool Rotterdam	202	6,0	6,2	6,1	6,1	5,8	5,9	6,00
Hanzehogeschool Groningen	136	5,6	6,0	6,3	5,6	5,9	6,1	5,91
HvU A'foort/Utrecht	190	5,7	6,2	6,1	5,7	6,0	5,8	5,91
Van Hall/Larenstein	49	5,6	5,8	6,2	6,1	5,8	5,7	5,88
Stenden Hogeschool	65	5,8	5,9	6,2	5,3	5,9	6,0	5,85
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten	31	5,5	5,9	6,1	5,3	6,1	6,2	5,82
Saxion Hogescholen	127	5,6	5,9	5,8	5,6	5,8	6,0	5,80
Fontys Hogescholen	235	5,6	5,9	5,9	5,6	5,8	5,9	5,79
Hs. van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans	22	5,3	5,9	5,9	4,7	5,6	6,6	5,67
Hogeschool van Amsterdam	162	5,3	5,8	5,8	5,5	5,8	5,7	5,66
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	175	5,3	5,7	5,8	5,3	5,5	5,6	5,52
Artez	54	5,2	5,4	5,4	5,3	5,6	6,0	5,50
Eindhoven Design Academy	18	5,3	5,6	5,1	5,0	5,6	6,1	5,49
Hogeschool Leiden	126	5,2	5,7	5,6	5,2	5,3	5,6	5,43
Hogeschool INHOLLAND	224	5,5	5,7	5,6	5,3	5,4	5,4	5,43
Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	67	4,9	4,9	5,4	4,9	5,2	5,5	5,12
Hotelschool A'dam Den Haag	12	5,3	5,7	5,0	4,0	5,2	5,2	5,07
Hogeschool Zeeland	39	4,0	5,2	5,3	4,6	5,1	5,1	4,92

6.3 Oordelen over de Universiteiten

In Tabel 7 zijn de recente driejaars scores voor de universiteiten te zien. Veel scores zijn lager dan vorig jaar; de range in de totaalscore is kleiner doordat de hoogste iets lager is, en de laagste hoger dan vorig jaar. Alweer is de top drie onveranderd, en staan zij zelfs in dezelfde volgorde. De volgende vier zijn ook hetzelfde, in een iets andere volgorde.

Tabel 7 Oordelen over universiteiten met N>15 (06+07+08)

Instelling	N (steekproef 060708)	Intake	Hulpmiddelen	Aanpassingen onderw.	Voorlichting	Speciale begeleiding	Begripvol docenten	Totaal
Universiteit Twente	49	6,4	7,2	6,8	6,7	7,0	6,6	6,79
Wageningen Universiteit	48	6,2	6,9	7,1	6,6	7,0	6,9	6,79
Radboud Universiteit Nijmegen	106	6,7	6,9	6,7	6,5	6,7	6,6	6,68
Universiteit Utrecht	120	6,1	6,6	6,6	5,8	6,3	6,5	6,36
Rijksuniversiteit Groningen	108	6,0	6,5	6,5	6,1	6,5	6,5	6,35
Universiteit Maastricht	33	6,3	6,4	6,4	6,3	6,2	5,9	6,26
Vrije Universiteit Amsterdam	75	5,9	6,5	6,4	6,4	6,1	6,2	6,25
Universiteit Leiden	73	5,6	6,5	6,2	5,5	6,2	6,4	6,07
Universiteit van Tilburg	40	5,7	6,4	6,1	6,1	6,0	5,9	6,05
Technische Universiteit Eindhoven	19	5,8	5,8	5,9	5,6	6,0	6,2	5,86
Technische Universiteit Delft	43	5,2	6,1	6,0	5,3	5,9	6,2	5,79
Universiteit van Amsterdam	82	5,7	5,8	5,7	5,1	6,1	6,2	5,77
Erasmus Universiteit Rotterdam	30	5,4	5,6	5,4	4,8	5,6	6,0	5,50

De verschillende aspecten zijn ook hier sterk gecorreleerd: hoog scorende universiteiten doen het goed op de meeste aspecten, en de lager scorende universiteiten doen het minder goed op de meeste aspecten. Intake en voorlichting blijven laag scorende aspecten bij de meeste universiteiten.

De scores zijn over het algemeen lager, en dat blijkt ook hieruit dat er maar twee zijn die boven de 7 uitkomen (vorig jaar nog zeven). Lage scores voor Intake en Voorlichting zijn er nog steeds.

Delft komt op alle aspecten opvallend lager uit dan voorheen. De docenten die het meeste inzicht tonen in wat het betekent een handicap te hebben, zijn die van Nijmegen, gevolgd door Enschede en Leiden.

Rotterdam Erasmus is ook dit jaar hekkensluiter met vooral een lage score voor de voorlichting, de laagste van allen. Tilburg, heeft zich gehandhaafd, en Eindhoven is wat geklommen.

Samenvatting en conclusies

Het onderzoek voor deze "gebruikerstoets" is uitgevoerd door de onderzoeksafdeling van de Stichting HOP, in opdracht van expertisecentrum *handicap + studie*. Gegevensverzameling gebeurde middels een extra vragenmodule bij de jaarlijkse Nationale Studentenenquête (NSE). Studenten met een handicap konden hun opleiding rapportcijfers geven voor aspecten die speciaal voor hen relevant zijn. Hier worden de resultaten samengevat.

Na vijf jaar landelijke enquêtes zijn nu vrijwel alle studies bij dit onderzoek betrokken.

- Aantal. Van de 15.2557 ondervraagde voltijdstudenten in 2008 zegt 8,4 procent een handicap of functiebeperking te hebben die hem of haar bij het studeren belemmert. Vorig jaar was dit 8,7 procent. In het WO ligt het percentage wat hoger dan in het HBO (9,3 tegen 7,1 procent).
- Enquêtemethode. Dit jaar is voor de tweede keer gebruik gemaakt van de mogelijkheid om studenten via het internet te benaderen en te enquêteren. Dit bleek een succes in de zin dat het via het internet gemakkelijker is een hoog aantal respondenten te verzamelen dan telefonisch. Ook nu lijkt het er op dat internet respondenten "eerlijker" antwoorden; er is een hoger percentage "weetniets" in de antwoorden en de waarderingen blijken systematisch lager uit te vallen dan via de telefonische enquêtes. Deze effecten gelden voor de algemene NSE enquête, maar blijken sterker onder de studenten met een handicap.
- Handicaps zoals gehoor- en gezichtsbeperking vormen net als voorgaande jaren slechts een kleine minderheid. Vaker voorkomend zijn dyslexie/dyscalculie (51%). Daarna komen het meest voor: psychische problemen (15%), chronische ziekte (8%) en bewegingsbeperking (5%).
- Studenten met pijnklachten, dyslexie/dyscalculie en gehoorstoornissen zijn het minst positief over hun behandeling: zij geven niet meer dan een totaalscore van 6,1. Het meest positief zijn studenten met gezichtsbeperkingen en chronische ziekten; zij geven rond de 6,7 als totaalscore.
- WO/HBO. Gemiddeld over de jaren oordelen de studenten met een handicap in het WO gemiddeld wat positiever dan die in het HBO. Dit betreft vooral begeleiding en voorlichting. Over de aanpassing van gebouwen zijn HBO en WO studenten vergelijkbaar positief.
- Kritiek op intake en voorlichting. De studenten met een handicap zijn kritisch in hun oordeel. Voor intake en voorlichting geven ze cijfers onder de 6. Er is een verbetering in het inzicht dat zij menen dat de docenten en medewerkers hebben in hun handicap. Alles samen krijgen de opleidingen ook dit jaar slechts een rapportcijfer van 6,2 voor de behandeling van studenten met een handicap.
- Per hogeschool. Ook dit jaar krijgen de Christelijke Hogeschool in Ede, en Den Bosch HAS van de eigen studenten de hoogste waardering. Op alle facetten krijgen deze instellingen een 6,4 of hoger. De NHTV te Breda heeft zich daar aan toegevoegd. De meeste kritiek krijgen de NHL Leeuwarden, de Hotelschool A'dam/Den Haag en de Hogeschool Zeeland.
- Per universiteit. Bij de universiteiten vormen Wageningen, Nijmegen en Enschede weer de top drie. Kritiek is er vooral op Rotterdam, Delft en de Universiteit van Amsterdam.

BIJLAGE: VRAGENLIJST NSE 2008

Gedeelte van 'handicap en studie' uit de vragenlijst van de nationale studentenenquête 2008

ENQ: Tenslotte wil ik namens de landelijke organisatie Handicap en Studie graag een aantal vragen stellen. Zij zijn benieuwd hoe je opleiding studenten met een functiebeperking behandelt. Je oordeel hierover kan van belang zijn voor toekomstige studenten.

- 1 Heb je een handicap of functiebeperking die je belemmert bij het studeren, zoals lichamelijke handicaps, chronische ziekte, dyslexie of psychische klachten?
 - Ja
 - Nee → GA NAAR EINDE VRAGENLIJST
 - Wil niet antwoorden → GA NAAR EINDE VRAGENLIJST

- 2 Is er voor deze handicap of functiebeperking een diagnose gesteld (bijv. door een huisarts) en/of een officiële regeling getroffen (bijv. met de gemeente of IB-Groep)?
 - Ja, diagnose en regeling
 - Ja, diagnose
 - Ja, regeling
 - Anders,
nl.....
 - Nee

- 3 Kun je vertellen wat voor type handicap of handicaps je hebt voor het onderwijs?

ENQ: Mogelijkheden oplezen, per categorie aankruisen als de respondent de handicap heeft: meerdere antwoorden mogelijk

 - Bewegingsbeperking (*lopen, bukken, arm of handbewegingen*)
 - Gezichtsbeperking (*ook normale bril of lenzen vallen hieronder*)
 - Dyslexie (*moeite met lezen, spellen*) of dyscalculie (*moeite met rekenen*)
 - Gehoorstoornis (*ook: moeite om een gesprek te volgen*)
 - Spraakproblemen (*stotteren, moeilijk te verstaan*)
 - Energietekort (*chronische vermoeidheid*)
 - Pijnklachten (*leidend tot concentratieproblemen*)
 - Chronische ziekte (*zoals epilepsie, suikerziekte*)
 - Psychische problematiek (*zoals depressie en angsten*)
 - Concentratieproblemen
 - Overig, namelijk:
.....

- 4 Welke van deze handicaps is voor jou de belangrijkste?
 - Bewegingsbeperking (*lopen, bukken, arm of handbewegingen*)
 - Gezichtsbeperking (*ook normale bril of lenzen vallen hieronder*)
 - Dyslexie (*moeite met lezen, spellen*) of dyscalculie (*moeite met rekenen*)
 - Gehoorstoornis (*ook: moeite om een gesprek te volgen*)
 - Spraakproblemen (*stotteren, moeilijk te verstaan*)
 - Energietekort (*chronische vermoeidheid*)
 - Pijnklachten (*leidend tot concentratieproblemen*)
 - Chronische ziekte (*zoals epilepsie, suikerziekte*)
 - Psychische problematiek (*zoals depressie en angsten*)
 - Concentratieproblemen
 - Overig, namelijk:
.....

ENQ: Ik ga nu je oordeel vragen over de manier waarop je instelling met je functiebeperking omgaat. Zou je dit oordeel kunnen geven in een rapportcijfer van 1 "zeer slecht" tot en met 10 "uitmuntend"

GEBRUIKERSTOETS “Studeren met een handicap 2008”

- 5 Hoe beoordeel je de voorlichting en informatievoorziening over studeren met een handicap bij jouw opleiding of instelling? *(hierbij bedoelen we brochures, studiegids, studentenstatuut, examenreglement, website, enz.)*
.....(cijfer)
- 6 Vind je dat je opleiding aan studenten met jouw handicap genoeg opvang bij de start van hun studie biedt?
.....(cijfer)
- 7 Hoe tevreden ben je over de beschikbare hulpmiddelen en faciliteiten, voor zover je die nodig hebt?
(we bedoelen hierbij rust- of werkruimtes, werkplekaanpassingen, extra verlichting, scanner, computeraanpassingen zoals spraak of braille, ringleiding)
.....(cijfer)
- 8 Zijn de gebouwen van je opleiding of instelling geschikt gemaakt voor mensen met jouw handicap?
(we bedoelen hierbij de toegankelijkheid en begaanbaarheid, bijvoorbeeld door drempels, liften, breedte van de deuren, aangepaste toiletten, ringleidingen enzovoorts)
.....(cijfer)
<Deze vraag wordt alleen gesteld als bij vraag 3 en/of 4 gebleken is dat de persoon een bewegings-, gezichts- of gehoorbeperking heeft>
- 9 Ben je tevreden over de aanpassingen in het onderwijs die je opleiding biedt?
(we bedoelen hierbij aanpassingen aan het rooster, inleverdata, andere les- en tentamenvormen, alternatieve opdrachten, andere stagemogelijkheden)
.....(cijfer)
10. Geef een cijfer voor de mate waarin de docenten en overige medewerkers begrip voor jou hebben, en voldoende kennis van zaken, zodat zij op een geschikte wijze met jouw handicap om kunnen gaan.
.....(cijfer)
- 11 Wat is je oordeel over de speciale begeleiding die je tijdens je studie krijgt?
(hierbij bedoelen we begeleiding in de studievoortgang, steun voor aanpassingen aan studie en voorzieningen, stagebemiddeling, enzovoorts)
.....(cijfer)
- 12 Ben je bereid mee te doen met een studentenpanel dat 1 à 2 keer per jaar via e-mail door het expertise-centrum handicap+studie geraadpleegd wordt over kwesties rond studiebeperkingen en toekomstig beleid?
 Nee
 Ja → noteer e-mail adres